UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Demosthenis Et Aeschinis, Principum Græciæ Oratorum Opera

Demosthenes

Aureliae Allobrogum, 1607

Philippica IIII

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1565

Visual Library

A tum decet & nautam, & gubernatorem, & omnem virum esse strenuum: vtq; nec de industria, nec imprudens, quisquam eam euertat, prouidere. Nam vbi mare superat, inane est studium. Quare nos quoque Athenienses, dum sumus incolumes: dum vrbem maximam habemus: dum opportunitates plurimas, dum existimationem honestissimam: quid agamus, iamdudum aliquis in hoc consessu libenter fortassis rogaret? Ego profectò dicam, atque etiam decernam: vt, si voletis, exequamini. Vbi ipsi in primis vim propulsemus, & instruimur, triremibus, pecuniis, & militibus dico (etenim si alij vniuersi in seruitutem consentiant, vobis certè pro libertate certandum est) hęc igitur omnia vbi instruxeritis, & Græcis declarauerítis: cæteros iam conuocemus, & qui hæc edocturi sint, legatos passim dimittamus, in Peloponnesum, Rhodum, Chium, ad Regem Persarum inquam. Neque enim ab illius rationibus abhorret, ne istum euertere sinamus omnia. vt, si persuaseritis, socios habeatis & periculorum & sumptuum, si sit necesse: sin minus, rem saltem differatis. Quia enim cum viro, non cum coniunctæ ciuitatis viribus bellum est: ne hoc quidem nullum habet vsum: neque superioris anni legationes in Peloponnesum illæ fuerunt irritę, quas B ego & Polyeuctus optimus ille vir, & Hegesippus, & Clitomachus, & Lycurgus, & alij legati passim obiuimus: neque accusationes. quibus rebus effecimus, vt ille represso impetu nec Ambraciam inuaderet, nec in Peloponnesum irrueret. Illud autem non dico, si ipsi nihil quod necesse est, pro nobismet ipsis agere velimus, alios esse cōuocandos. Etenim absurdum fuerit, vt qui ipsi sua deserunt, aliena se curare profiteantur, & dum præsentia negligunt, rerum futurarum metum aliis proponant. Non dico hæc: sed Chersonesitanis militibus pecuniā dico esse mittendam, & alia quæcunque postulat, facienda: ipsi autem nos instruamur, & fungamur officio primi: ac tum demum cæteros Græcos conuocemus, congregemus, doceamus, admoneamus. Hæc sunt ciuitatis tanta præditæ autoritate, quantam vos obtinetis. Sin putatis Chalcidenses Græciam seruaturos, aut Megarenses, vos molestias actionum vitaturos: non rectè putatis. Bene enim cum illis agitur, si eorum quisque manserit incolumis. Vobis, vobis id est agendum: Vobis maiores C vestri munus & decus id per multa & præclara & magna discrimina partum reliquerunt. Sed si vnusquisque, quod cupit, id requirēs sedebit, & hoc spectabit, ne quid sibi laboris capiendum sit: primùm nunquam eos inueniet qui rem gerant. Deinde me tuo, ne omnia quæ nolumus, facere sit necesse. Nā si qui essent, iam olim inuenti essent, cum quidem vosipsi nihil agere velitis. Sed non sunt. Ego igitur hæc dico, hęc decerno: & puto nunc etiam res posse emendari, si hæc fiant. Si quis autem his melius aliquid habet: dicat & suadeat. Quod autem vobis probatum fuerit: id omnes deos precor vt sit ex vsu reipublicæ.

Peroratio, per enumerationem, & exhortationem.

LIBANII ARGVMENTVM quartæ in Philippum orationis.

IDem & huius orationis argumentum est, quod præcedentis. neq; quicquam in ea inest amplius aut peculiare, præter illam de concordia rationem. Quum enim diuites à pauperibus dissentiant: Demosthenes operam dat, vt seditionem compescat: plebi suadens, ne diuitum fortunas publicet: diuitibus, ne lucellum illud quod è publico percipiunt, tenuioribus inuideant. Suadet etiam Atheniensibus, vt regis Persarum per legatos societatem expetant.

A τότε χρὴ καὶ ναύτην, καὶ κυβερνήτην, καὶ πάντ' ἄνδρα ἐφεξῆς προθύμους εἶναι· καὶ ὅπως μήθ' ἑκὼν, μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ τοῦτο, σκοπεῖσθαι, ἐπειδὰν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή· καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῷοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλλιστον· τί ποιῶμεν, πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρωτήσων κάθηται. ἐγὼ νὴ Δί' ἐρῶ, καὶ γράψω δὲ, ὥστε, ἂν βούλησθε, χειροτονήσετε, αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι τριήρεσι, χρήμασι, καὶ στρατιώταις λέγω. καὶ γὰρ, ἂν ἅπαντες δουλεύειν δήπου συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ὑμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον. ταῦτα δὴ πάντα παρασκευασάμενοι, καὶ ποιήσαντες τοῖς Ἕλλησι φανερὰ τοὺς ἄλλους ἤδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῦ εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον, ὡς βασιλέα λέγω, οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνῳ συμφερόντων ἀφέστηκε, τὸ μὴ τοῦτον ἐᾶσαι πάντα καταστρέψασθαι· ἵν' ἐὰν μὲν πείσητε κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων, καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν τι δέῃ. εἰ δὲ μὴ, χρόνους γε ἐμποιῆτε τοῖς πράγμασιν. ἐπειδὴ γὰρ ἔστι πρὸς ἄνδρα, καὶ οὐχὶ συνεστώσης πόλεως ἰσχὺν ὁ πόλεμος, οὐδὲ τοῦτ' ἄχρηστον. οὐδ' αἱ πέρυσι πρεσβεῖαι περὶ τὴν B Πελοπόννησον ἐκεῖναι, καὶ κατηγορίαι ἃς ἐγὼ, καὶ Πολύευκτος, ὁ βέλτιστος ἐκεινοσὶ, καὶ Ἡγήσιππος, καὶ Κλειτόμαχος καὶ Λυκοῦργος, καὶ οἱ ἄλλοι, πρέσβεις περιήλθομεν· καὶ ἐποιήσαμεν ἐπισχεῖν ἐκεῖνον, καὶ μήτ' ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλθεῖν, μήτ' ἐς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. οὐ μέντοι λέγω μηδὲν αὐτοὺς ὑπὲρ αὑτῶν ἀναγκαῖον ἐθέλοντας ποιεῖν, τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· καὶ γὰρ εὔηθες, τὰ οἰκεῖα αὐτοὺς προϊεμένους, τῶν ἀλλοτρίων φάσκειν κήδεσθαι· καὶ τὰ παρόντα περιορῶντας, ὑπὲρ τῶν μελλόντων τοὺς ἄλλους φοβεῖν. οὐ λέγω ταῦτα· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν Χερρονήσῳ, χρήματ' ἀποστέλλειν φημὶ δεῖν, καὶ τἄλλα ὅσα ἀξιοῦσι ποιεῖν· αὐτοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι, καὶ πρώτους ἃ χρὴ ποιοῦντας, τότε καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας συγκαλεῖν, συνάγειν, διδάσκειν, νουθετεῖν. ταῦτ' ἐστὶ πόλεως ἀξίωμα ἐχούσης, ἡλίκον ὑμῖν ὑπάρχει. εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν, ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα· οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε. ἀγαπητὸν γὰρ, ἂν αὐτοὶ σώζωνται τούτων ἕκαστοι. ἀλλ' ὑμῖν τοῦτο πρακτέον. ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο τὸ γέρας ἐκτήσαντο, καὶ κατέλιπον, μετὰ πολλῶν, καὶ καλῶν, καὶ μεγάλων C κινδύνων. εἰ δ' ὃ βούλεται ζητῶν ἕκαστος καθεδεῖται, καὶ ὅπως μηδὲν αὐτὸς ποιήσῃ σκοπῶν· πρῶτον μὲν, οὐδὲ μή ποθ' εὕρῃ τοὺς ποιήσοντας. ἔπειτα δέδοικα, ὅπως μὴ πάντα ὅσα οὐ βουλόμεθα, ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γενήσεται. εἰ γὰρ ἦσαν, εὕρηντ' ἂν πάλαι, ἕνεκα τοῦ μηδὲν ὑμᾶς αὐτοὺς ποιεῖν ἐθέλειν. ἀλλ' οὐκ εἰσίν. ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα λέγω, ταῦτα γράφω, καὶ οἴομαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα, τούτων γιγνομένων. εἰ δέ τις ἔχει τούτων τι βέλτιον, λεγέτω, καὶ συμβουλευέτω. ὅτι δ' ὑμῖν δόξειε, τοῦτ', ὦ πάντες θεοὶ, συνενέγκοι.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΟΥ κατὰ Φιλίππου τετάρτου λόγου.

ΚΑὶ οὗτος ὁ λόγος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχει τῷ φθάνοντι· καὶ πλέον οὐδὲν, οὔτε ἴδιον, πλὴν τὸ περὶ τῆς ὁμονοίας πολίτευμα. διαφερομένων γὰρ τῶν πλουσίων πρὸς τοὺς πένητας, ὁ Δημοσθένης καταπαύειν πειρᾶται τὴν στάσιν· τῷ μὲν δήμῳ παραινῶν, μὴ δημεύειν τὰς τῶν πλουσίων οὐσίας· τοῖς δὲ πλουσίοις, μὴ φθονεῖν τοῖς ἀπόροις τοῦ δημοσίου λήμματος. πείθει δὲ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, περὶ συμμαχίας πρεσβεύεσθαι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλεύεσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ἃ νομίζω συμφέρειν. οὐκ ὀλίγων δ᾽ ὄντων ἁμαρτημάτων, οὐδ᾽ ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ᾽ ἔχει οὐδέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων δυσκολώτατον εἰς τὸ παρὸν, ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις ὑμεῖς ἀφεστήκατε τῶν πραγμάτων καὶ τοσοῦτον χρόνον σπουδάζετε, ὅσον ἂν κάθησθε, ἀκούοντες ἢ προσαγγελθῇ τι νεώτερον. εἶτ᾽ ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν, οὐ μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν, ἀλλ᾽ οὐδὲ μέμνηται. ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια, καὶ πλεονεξία, ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρῆται, τοσαύτη τὸ πλῆθος, ὅσην ἀκούετε. ὅτι δ᾽ οὐκ ἔνι ταύτης ἐκεῖνον ἐπισχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. καὶ γὰρ εἰ μηδ᾽ ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν ἄλλων τοῦτο μαθεῖν δύναιτό τις, ὡδὶ λογισάσθω. ἡμεῖς οὐδαμοῦ πώποτε, ὅπου περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἐδέησεν, ἡττήθημεν, οὐδ᾽ ἀδικεῖν ἐδόξαμεν· ἀλλὰ πάντων πανταχοῦ κρατοῦμεν καὶ περίεσμεν τῷ λόγῳ. ἆρ᾽ οὖν διὰ ταῦτ᾽ ἐκείνῳ φαύλως ἔχει τὰ πράγματα, ἢ τῇ πόλει καλῶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἐπειδὰν γὰρ, ὁ μὲν, λαβὼν μετὰ ταῦτα βαδίζῃ τὰ ὅπλα, πᾶσι τοῖς οὖσιν ἑτοίμως κινδυνεύσων, ἡμεῖς δὲ καθώμεθα, οἱ μὲν εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ᾽ ἀκηκοότες, εἰκότως οἶμαι τὰ ἔργα τοὺς λόγους παρέρχεται. καὶ προσέχουσιν ἅπαντες, οὐχ οἷς εἴπομέν ποθ᾽ ἡμεῖς δικαίοις, ἢ νῦν ἂν εἴποιμεν, ἀλλ᾽ οἷς ποιοῦμεν, ἔστι δὲ ταῦτα, οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σώζειν δυνάμενα. οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο μέρη ταῦτα, τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν, εἰς τὸ μήτε ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς, μήτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι· τῶν δ᾽ εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἑτέρῳ δ᾽ ὑπακούειν, δι᾽ ὅτου ποτ᾽ ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι. οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων, καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ. καὶ πόλις δημοκρατουμένη βεβαίως, οὐκ οἶδ᾽ εἴ τις ἐστὶ τῶν πασῶν λοιπὴ, πλὴν ἡ ὑμετέρα. καὶ κεκρατήκασιν οἱ δι᾽ ἐκείνου τὰς πολιτείας ποιούμενοι πᾶσιν, ὅσοις πράγματα πράττεται. πρώτῳ μὲν πάντων, καὶ πλείστῳ, τῷ τοῖς βουλομένοις χρήματα λαμβάνειν, ἔχειν τὸν δώσοντα ὑπὲρ αὐτῶν. δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττονι τούτου, τῷ δύναμιν τὴν καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς, ἐν οἷς ἂν αἰτήσωσι χρόνοις, παρεῖναι. ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον τούτοις * ὑπολειπόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα· ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν, ἤ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις. εἶτ᾽ οἶμαι (δεῖ γὰρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τἀληθῆ) οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονήμεθα ἐκ τούτων· ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων, οἱ μὲν, ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ὑμῖν ἀντιλέξουσιν. οἱ δ᾽ ὑπὲρ τοῦ που συνεδρεύσουσι· τινὲς δὲ καὶ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἀμύνεσθαι μᾶλλον, ἢ μεθ᾽ ὑμῶν ἐγνώκασι. τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι, μὰ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς, προαιροῦμαι· ἀλλ᾽ ἵνα ὑμῶν ἕκαστος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο γνῷ καὶ ἴδῃ, ὅτι ἡ καθ᾽ ἡμέραν ῥᾳστώνη, καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις οὕτω κἀν τῇ πόλεσιν, οὐκ ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων

DEMOSTHENIS QVARTA IN PHILIPPVM oratio, X. Hieronymo Vuolfio Interprete.

Attētio, & reprehēsio ignauię Atheniensium, cum sedulitatis Philippi commemoratione.

Cvvm & grauibus vos, Athenienses, & reipublicæ necessariis de rebus deliberare putem: operam dabo vt ea dicam, quæ è republica esse arbitror. Quanquam autem peccata non pauca sunt, neque paruo tempore cumulata, per quę in hæc mala incidimus: nihil tamen omnium est, Athenienses, in præsentia difficilius, quàm quòd vos animis à rebus gerendis abhorretis: & tantisper nauatis operam, dum sedetis, & auditis, vbi quid noui nunciatum fuerit: deinde vestrûm quisque digressus, non modò non curat ea, sed nec meminit. Ac petulantiæ quidem & auaritiæ, qua erga vniuersos mortales Philippus vtitur, tanta magnitudo est, quantam auditis. Eum autem non posse coherceri verbis & concionibus, nemo certè ignorat. Etenim si è nulla re alia id cognosci posset, ita considerandum esset: Nos nullo vnquam loco, cum de iure disputandum fuit, victi, nec iniuriam fecisse visi sumus: sed omnes vbique superamus, & vincimus oratione. Nunquid igitur propter ea illi res aduersæ sunt, aut reipublicæ prosperæ? Multum certè abest. Cum enim ille sumptis pòst armis progreditur, omnes fortunas alacriter in discrimen adducens: nos verò sedemus, postquam alij æqua diximus, alij audiuimus: fit, vt facta orationibus anteuertant, & omnes curent non æquitates quascunque nos diximus, aut nunc dicemus, sed ea quæ facimus. Atqui eiusmodi ea sunt, vt neminem oppressum iniuria, seruare possint. neque enim plura de iis dici opus est. Proinde cum oppidani in duas hasce sint diuisi partes, alij, vt neque vi imperare velint, neque seruire cuiquam, sed in libertate & legibus ex æquo viuere: alij, vt ciuibus imperare cupiant, & alteri parêre, per quemcumque id se consecuturos putarint: ij qui illius sectam sequuntur, quíque tyrannides & principatus concupiuerunt: vbique dominantur: & vrbs in qua constanter colatur libertas populi, haud scio an vlla sit reliqua ex omnibus, vestra excepta: & sunt, qui illius arbitratu præsunt oppidis, omnibus iis rebus quibus negotia conficiuntur, superiores, quorum illud primum omnium & maximum est, quòd præbitorem habent, ad eos corrumpendos, qui pecuniam accipere volunt. alterum, & nihilo minus hoc, quòd illis copiæ, quibus eorum aduersarij euertantur, quocunque tempore postularint, præstò sunt. Nos verò non his modò rebus sumus inferiores, Athenienses, sed nec expergefieri possumus, hominibus qui mandragoram, aut simile aliquod venenum biberunt, similes. Deinde (vera enim, vt ego iudico, fatenda sunt) eo vtique pacto in eam calumniam & contemptum venimus, vt qui in ipsis periculis versantur, partim de principatu vobis contradicant, partim de concilij loco: quidam etiam soli potius, quàm vobis adiutoribus, se defendere decreuerint. Qua tandem gratia hæc dico, & recenseo. (Neque enim, ita me amet Iupiter, omnésque dij, odium quæro.) eò, vt vnusquisque vestrum, Athenienses, hoc cognoscat, & videat, quotidianam segnitiem & socordiam, vt in priuata vita, sice-

Causa narrationis.

A tiam in vrbibus, non in iis singulis quæ negliguntur, statim animaduerti, sed in summa rerum occurrerere. Videtis Serrium & Doriscum: hæc enim primùm neglecta sunt post pacem factam, quę multis vestrûm nec nota sűt fortasse: ea tamen tum neglecta & despecta, perdidere Thraciam & Cersobleptem socium vestrum. Rursus ea negligi cum videret, & nullis defendi vestris auxiliis: subruit Porthmum, & tyrannidem è regione Atticæ, tanquam vallum, vobis obiecit in Eubœa. Hac neglecta, Megara propemodum capta sunt. nihil curastis, neque commoti estis harum rerum vlla: neque ostendistis hoc, vos ei hæc non permissuros. Antronas largitionibus cum emisset, non multo pòst Orei potitus est. multa prætereo, Pheras, viam ad Ambraciam, factas Elide cædes, alia infinita. Non enim vt enumerarem vi subactos & iniuriis affectos à Philippo, hæc recensui: sed vt hoc vobis ostenderem, non desiturum omnes mortales vexare, omnia suæ ditionis facere Philippum, nisi quis eum prohibuerit. Sunt autem quidam, qui, priusquam rē perfectè audierint, statim interrogare soleant: Quid igitur est agendum? non vt eo audito, B faciant (omnium enim vtilissimi essent) sed vt audiendi molestia liberentur. Dicendum tamen est, quid sit agendum. Primum, Athenienses hoc certò apud vos statuetis: Philppum bellum gerere cum nostra republ. & soluisse pacem, & maleuolum atque hostem esse toti vrbi, & vrbis solo: addam etiam diis vrbanis, qui eum eradicent: cum nulla re tamen æquè bellum gerere, vt cum forma reipublicæ: neque per insidias quicquam aliud omnium moliri ac meditari magis, quàm vt eam destruat. idque necessariò quodammodo, nunc quidem agit. Quod sic intelligetis. Imperare vult: eius rei æmulos & aduersarios solos esse vos existimat. Iniurius est longo iam tempore: idque ipse sibi est optimè cōscius. Quę enim vestra sunt, iis vtitur ad omnia cætera defendēda, & tutò tenenda. Si enim Amphipolim & Potidæam amitteret: ne in Macedonia quidem tutò se manere posse existimaret. Vtrűq; igitur scit, & se vobis insidiari, & vos id animaduertere. Quia verò vos cordatos esse viros putat: iure se vobis inuisű esse cēset. Præter hæc tam multa, cōpertű habet, etsi cæterorű omniű potiatur, se, dum popularis status apud vos fuerit, nihil C firmi habiturum: sed, si quam cladem aliquando acceperit (multæ autem homini accidere possunt) fore, vt qui nunc vi tenentur, veniāt, & ad vos cōfugiant. Non enim vos estis ipsi ad auaritiā & dominatű vi obtinendű à natura bene parati: sed ad impediendum aliű, quò minus & potiatur, & si teneat, vt eripiatis: deniq; ad vexandos imperij cupidos, & omnes homines in libertatē asserendos, instructi. Nō igitur vult vestrā libertatē sibi in rebus aduersis esse formidolosam. In quo non malę, nec ignauæ sunt eius rationes. Primùm igitur hac de causa hostis reip. est existimādus, & popularis status, irreconciliabilis. Secűdo loco certò tenendű, eum omnia quæ molitur atque apparat nűc, contra nostram vrbem apparare. Neq; enim quisquā vestrûm ita væcors est, vt Philippű existimet, mala in Thracia (quo .n. alio nomine appelles Drongilum, & Cabylen, & Mastiram, & ea quæ nűc tenêre dicitur) hæc inquā eum appetere, & vt ea obtineat, & labores & hyemes & extrema pericula tolerare: Athenienses aűt portus, & naualia, & triremes, & argentifodinas, & tantos reditus, & locum

¹ Consilium ¹. Philippű summa ope oppugnandum, quia insidiator & hostis.

ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως· ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἅπαντα. ὁρᾶτε Σέρριον καὶ Δορίσκον (ταῦτα γὰρ πρῶτον ὠλιγωρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην) ἃ πολλοῖς ὑμῶν οὐδὲ γνώριμά ἐστιν ἴσως. ταῦτα μέντοι τότε ἐαθέντα καὶ παροφθέντα, ἀπώλεσε Θρᾴκην, καὶ Κερσοβλέπτην, σύμμαχον ὄντα ὑμῶν. πάλιν ταῦτ' ἀμελούμενα ἰδὼν, καὶ οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα παρ' ὑμῶν* κατέσκαψε Πορθμὸν, καὶ τυραννίδα ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς* ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. ταύτης ὀλιγωρουμένης, Μέγαρα ἑάλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν ἐφροντίσατε, οὐδ' ἐπεστράφητε ἐπ' οὐδενὶ τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε ὅτι οὐκ ἐπιτρέψετε ταῦτα ποιεῖν αὐτῷ. Ἀντρῶνας ἐπρίατο. καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τὰ ἐν Ὠρεῷ πράγματ' εἰλήφει. πολλὰ δὲ καὶ παραλείπω, Φερὰς, τὴν ἐπ' Ἀμβρακίαν ὁδὸν, τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς, ἄλλα μυρία. οὐ γὰρ ἵν' ἐξαριθμήσωμαι τοὺς βεβιασμένους, καὶ τοὺς ἠδικημένους ὑπὸ Φιλίππου, ταῦτα διεξῆλθον· ἀλλ' ἵνα τοῦθ' ὑμῖν ἐπιδείξω, ὅτι οὐ στήσεται πάντας μὲν ἀνθρώπους ἀδικῶν· πάντα δ' ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος Φίλιππος, εἰ μή B τις αὐτὸν κωλύσει. εἰσὶ δέ τινες, οἳ πρὶν ἀκοῦσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λόγους, εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; οὐχ ἵνα ἀκούσαντες ποιήσωσι (χρησιμώτατοι γὰρ ἂν ἦσαν ἁπάντων) ἀλλ' ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλλαγῶσι. δεῖ δ' ὅμως εἰπεῖν, ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ, καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκε· καὶ κακόνους μὲν, καὶ ἐχθρός ἐστιν ὅλῃ τῇ πόλει, καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει. προσθήσω δὲ, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς, οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν. οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον, ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν ἁπάντων, ἢ ὅπως ταύτην καταλύσῃ. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινὰ νῦν γε δὴ ποιεῖ. λογίζεσθε γὰρ, ἄρχειν βούλεται. τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον· καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν ἑαυτῷ. οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει χρῆσθαι τούτοις ἅπαντα τἄλλα βεβαίως κέκτηται. εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν, καὶ Ποτίδαιαν προεῖτο· οὐδ' ἂν ἐν Μακεδονίᾳ μένειν ἀσφαλῶς ἡγεῖτο. ἀμφότερα οὖν οἶδε, καὶ αὑτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους. C εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, δικαίως μισεῖν αὑτὸν ἡγεῖται. πρὸς δὲ τούτοις τοσούτοις οὖσιν, οἶδεν ἀκριβῶς, ὅτι οὐδὲ ἂν ἁπάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε· ἀλλ', ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα (πολλὰ δ' ἂν γένοιτο ἀνθρώπῳ) ἥξει πάντα τὰ νῦν βεβιασμένα, καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς. ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι, καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες· ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι, καὶ τὸν ἔχοντ' ἀφελέσθαι, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις, καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι, δεινοί. οὔκουν βούλεται τοῖς αὑτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐ κακῶς, οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν δὴ, τοῦτο δεῖ χάειν ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας, καὶ τῆς δημοκρατίας, ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον. δεύτερον δὲ εἰδέναι σαφῶς ὅτι πάνθ' ὅσα πραγματεύεται, καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν οὐδεὶς, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον, τῶν μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι, Δρογγίλον, καὶ Καβύλην, καὶ Μάστειραν, καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν ἔχειν) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν, καὶ πόνους, καὶ χειμῶνας, καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων, καὶ νεωρίων, καὶ τριηρῶν, καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων, καὶ τοσούτων προσόδων, καὶ τόπου

καὶ

A καὶ δόξης (ὧν μήτ' ἐκείνῳ, μήτ' ἄλλῳ γένοιτο μηδενὶ, χειρωσαμένῳ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, κυριεῦσαι) οὐκ ἐπιθυμεῖν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν. ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν, καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς θρακίοις σιρροῖς, ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα· ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος, καὶ τὰ ἄλλα πάντα πραγματεύεται. ταῦτα τοίνυν ἕκαστον εἰδότα, καὶ γιγνώσκοντα παρ' αὑτῷ, δεῖ μὰ Δί' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν τὰ βέλτιστα ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμβουλεύοντα. τοῦτο μὲν γάρ ἐστιν ὅτῳ πολεμήσετε λαβεῖν * βουλομένων, οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει, πράττειν. ὁρᾶτε γάρ, εἰ δι' ἃ πρῶτα παρεσπόνδησε Φίλιππος, ἢ δεύτερα, ἢ τρίτα (πολλὰ γάρ ἐστιν ἐφεξῆς) ἔγραψέ τις αὐτῷ πολεμεῖν, οὐδ' ὁμοίως, ὥσπερ νῦν, οὐ γράφοντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, Καρδιανοῖς ἐβοήθει· οὐκ ἀνήρπαστο μέντ' ἂν οὗτος ὁ ταῦτα γράψας, καὶ διὰ τοῦτο ἅπαντες ᾐτιῶντο ἂν αὐτὸν Καρδιανοῖς βεβοηθηκέναι; μὴ τοίνυν ζητεῖτε, ὅντινα, ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἐξαμαρτάνει, μισήσετε, καὶ τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι * διασπάσεσθαι παραβαλεῖτε. μηδ' αὐτοὶ χειροτονήσαντες πόλεμον, βούλεσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ἐρίζειν, εἰ δέον, ἢ μὴ δέον ὑμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι· ἀλλ' ὃν ἐκεῖνος * πολεμεῖ τρόπον, τοῦτον ἀμύνεσθαι· τοῖς μὲν ἀμυνομένοις ἤδη, χρήματα καὶ τἄλλα, ὧν ἂν δέωνται, διδόντες· B αὐτοὶ δ' εἰσφέροντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κατασκευαζόμενοι στράτευμα, τριήρεις ταχείας, ἵππους, ἱππαγωγούς. καὶ τἄλλα ὅσα εἰς πόλεμον. ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασι· καὶ Φίλιππον δ' αὐτὸν οἶμαι, οὐδὲν ἂν ἄλλο, μὰ τοὺς θεοὺς, εὔξασθαι ποιεῖν τὴν πόλιν, ἢ ταῦτα, ἃ νῦν ποιεῖτε. ὑστερίζετε, ἀναλίσκετε, ὅτῳ παραδώσετε τὰ πράγματα ζητεῖτε, δυσχεραίνετε, ἀλλήλοις αἰτιᾶσθε. ἀφ' ὅτου δὲ ταῦτα γίγνεται, ἐγὼ διδάξω, καὶ ὅπως παύσεται, λέξω. οὐδὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσασθε, οὐδὲ κατεσκευάσασθε ὀρθῶς· ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον ἀεὶ διώκετε. εἶτ' ἐπειδὰν ὑστερίσητε, παύεσθε. ἕτερον πάλιν ἐὰν συμβῇ τι, παρασκευάζεσθε, καὶ θορυβεῖσθε. τὸ δ' οὐχ οὕτως * ἔχει· οὐκ ἔνεστι βοηθείαις χρωμένους, οὐδὲν τῶν δεόντων πώποτε πρᾶξαι· ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας, καὶ ταμίας δημοσίους, καὶ ὅπως ἐνὶ τὴν τῶν * χρημάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαντας τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον, παρὰ τούτων λαμβάνειν· τὸν δὲ τῶν ἔργων, παρὰ τοῦ στρατηγοῦ· καὶ μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ πλεῖν ἄλλοσε, ἢ C πράττειν ἄλλο τι, τῷ στρατηγῷ καταλείπειν· ἂν δ' οὕτω ποιήσητε, καὶ τοῦτ' ἐθελήσητε, ὡς ἀληθῶς ἄγειν εἰρήνην δικαίαν, καὶ μένειν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Φίλιππον ἀναγκάσετε, ἢ πολεμήσετε ἐξ ἴσου. καὶ ἴσως ἂν ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ὑμεῖς νῦν πυνθάνεσθε τί ποιεῖ Φίλιππος; καὶ ποῖ πορεύεται; οὕτως ἐκεῖνος φροντίσει, ποῖ ποτε ἡ τῆς πόλεως ἀπῆρκε δύναμις; καὶ ποῦ φανήσεται; εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα, καὶ δαπάνης πολλῆς, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ (ἀνάγκη γάρ, ἀνάγκη πολλὰ ἐν τῷ πολέμῳ γίγνεσθαι τὰ δυσχερῆ) ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν, εὑρήσει λυσιτελοῦν, τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί τις ἐγγυητὴς ἡμῖν θεῶν (οὐ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος) * ὡς ἐὰν ἄγητ' ἡσυχίαν, καὶ ἅπαντα προῆσθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει· αἰσχρὸν μὲν, νὴ τὸν Δία, καὶ πάντας τοὺς θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει, καὶ τῶν πεπραγμένων τοῖς προγόνοις· τῆς ἰδίας ῥαθυμίας ἕνεκα, τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας εἰς δουλείαν προέσθαι. καὶ ἔγωγε αὐτὸς μὲν τεθνάναι μᾶλλον ἄν, ἢ

& gloriam (quibus absit vt vel ille, vel quisquam alius, vrbe nostra subacta, potiatur) non desiderare: sed futurũ esse, vt hæc vos habere sinat: propter panicum autẽ & siliginem in Thraciis specubus conditam, in Barathro hybernaturum? Non hęc ita sũt. Sed & illa, quò his potiatur, & reliqua molitur omnia. Hæc igitur vnusquisque scire & tenere debet: neque iubere mediusfidius, vt bellum decernat is, qui optimo animo vtilissima suadet. Id enim* eorũ est, qui detrectandi belli causam quærunt. non qui ea quæ sint ex vsu reipublicæ, agere decreuerunt. Videtis enim, si quis propter ea, in quibus Philippus primùm, secundùm, aut tertiùm, fœdus violarat (multa enim ordine sunt) decreuisset, ei bellum esse inferendum: is verò æquè vt nunc, nemine Atheniensium bellum decernente, Cardianis opem tulisset: an non abreptus esset è medio decreti autor, & omnes questi essent, Philippum propter hoc decretum Cardianis opem tulisse? Ne igitur quæritote, quem pro Philippi delictis oderitis, & illius mercenariis dilaniandum obiiciatis: neque, si bellum ipsi decreueritis, velitis inter vos disceptare, vtrum id vos fecisse decuerit, vel non decuerit: sed quemadmodum ille bellum infert, ita vos propulsate: iis qui nunc propulsant, pecuniam date, & cætera quibus egent: ipsi autẽ tributum cõferte, Athenienses, & comparate exercitum, triremes celeres, equos, hippagines, & cætera quæ ad bellum requiruntur. Vt enim nunc res administramus, ridiculum est. Quin ipsum, etiam Philippum, ita me dij ament, optare puto, vt non aliud agat respublica nostra, quàm quæ nunc agitis: cessatis, sumptus facitis, cui res mandetis, quæritis, succensetis, alius alium accusatis. Vnde autem ista fiant, ego docebo: & quomodo compescenda sint, dicam. Nihil vnquam, Atheniẽses, ab initio rectè instituistis, aut instruxistis: sed euentum semper affectamini: deinde, si serius venistis, cessatis. Rursus, si quid aliud euenerit: instruitis vos, & tumultuamini: quum non ita sit agendum. Neque enim fieri potest, vt mittendis auxiliis quicquam rectè vnquam conficiatur: sed comparandus exercitus est, & huic de cõmeatu prospiciendum, & publici quæstores constituendi, & ea ratio ineunda, qua quàm accuratissimè potest, pecunia custodiatur. Sic agendum est, & expensi rationes à quæstoribus reposcendæ: rerum gestarum, à duce: neque nauigandi aliò, aut aliquid aliud agendi causa vlla duci relinquenda. Quòd si sic feceritis, & hoc volueritis: reuera iustam seruare pacem, & manere domi, suóque contentum viuere Philippum cogetis: aut bellum ex æquo geretis. Et fortassis, Athenienses, fortassis, vt vos nunc sciscitamini, Quid agit Philippus? quò proficiscitur? sic & ille solicitus erit, quò nostræ vrbis copiæ se contulerint, quò erupturæ sint? Quòd si cui videntur hæc & magni sumptus, & laboris ingentis atq; occupationis esse: omnino rectè videntur. Sed si reputet, quæ reipub. pòst euẽtura sint, nisi hæc facere voluerit: inueniet expedire, vt officiũ vltrò faciamus. Nam si quis deorum sponsor nobis sit (neque enim mortalium vlli tanta de re fides haberi potest) eum, si vos ocium agatis, & negligatis omnia, non tãdem vos ipsos inuasurum: turpe tamen fuerit (ita me amet Iupiter, omnésque dij) & indignũ vobis, & autoritate ciuitatis, & rerum à maioribus gestarũ gloria, propter vestrũ ociũ alios Græcos vniuersos obiicere seruituti. Atque egomet emori me malĩ, quã

II. Bellum ab ipsis Atheniẽsib. & decernẽdum, & gerendum.

III. Legiones perpetuò alẽdæ.

huius consilij esse autorem. Verùm si quis alius id dicit, vobísque persuadet, esto: ne defendite vos, amittite omnia. Sin hoc nemini consultum videtur, sed contrarium præscimus omnes, quò plurib. eum potiri sinamus, eò nos acriorem illum & potentiorem hoste habituros: quid tergiuersamur? quid cessamus? quando, Athenienses, officio fungi volemus? quãdo, me hercule, necessitas aliqua fuerit? Sed quæ liberorum hominum necessitas dici queat, ea non modò iam adest, sed olim etiam præteriit: at seruilis illa, ne quando ingruat, optãdum est. Quid verò interest? Quod ingenuo homini maxima est necessitas rerum gestarum dedecus, eáq; maior haud scio an vlla sit: seruo autẽ, plagæ, & corporis cruciatus, quod absit vt fiat & dictu indignũ est. Ac illud quidem, Athenienses ad ea esse segnes & tardos, quæ corporibus & facultatibus præstanda reipubl. sunt ab omnibus: non probandum est vllo modo. (Neque verbis est opus) veruntamen excusationis aliquid habet. Sed nec ea quæ audienda sunt, quæq; in deliberationem cadunt, audire velle: id verò meretur omnem reprehensionem. Vos autem nec audire, priusquam res ipsæ adsint, vt nunc: nec vlla de re deliberare soletis per ocium. sed dum ille se contra vos instruit, idem agere, & vicissim instrui cessatis: & si quis aliquid tale dixerit, eiicitis. Postquam autem perisse, aut obsideri aliquid intellexistis: tum demum auditis, & instruimini. Fuisset autẽ audiendi tempus, & comparandi sese, tum, cum vos noluistis: rei autem gerendæ, & vtendi apparatu, nunc cũ auditis. Itaque his moribus soli mortaliũ omnium, contrà quàm alij solent, factitatis. Nam omnes alij homines ante negotia deliberare solent: vos, post negotia. Quod igitur est reliquum, & olim factum oportuit, sed neque nunc serum est, id dicam. Nihil omnium rerum, ad ea negotia quę instant reipublicæ, perinde est opus vt pecunia. Vltrò autem felicitas quædam nobis offertur: qua si rectè vtamur, fortassis etiam nunc aliquid vtile confici poterit. Primùm enim, quib. Rex Persarum fidem habet, quósque de se bene esse meritos putat: hi oderũt, & bello infestant Philippum. Deinde qui adiutor & conscius fuit omnium Philippi contra Persarum regem instructionum, is abreptus est, & omnem rem non nobis accusantibus Rex audiet, quos propter priuatam vtilitatem verba facere putauerit: sed ex eo qui ipse egit, & administrauit. Quare fides habebitur accusationibus, & ea vestris legatis reliqua erit oratio, qua Rex maximè delectabitur: eum qui vtrosque læserit, communiter esse vlciscendum: dicent, Regi multo fore formidabiliorem Philippũ, si nos priores inuaserit. Si quid enim nobis derelictis acciderit: securè in illum esse impetum facturum. Propter hæc igitur omnia, censeo legatos esse mittendos, qui cum Rege colloquantur: & simplicitatem istam deponendam, quæ vobis sæpe detrimento fuit: enimuerò barbarus est, & communis omnium hostis, & reliqua eius generis omnia. Ego enim, cum video esse quosdam, qui illum qui Susis & Ecbatanis degit: metuant, & reipubl. malè velle dicant: qui prius etiam ad rempub. nostram erigendam adiutor fuit, & nuper pollicebatur (quod si vos non accepistis, sed senatusconsulto repudiastis, per illum quidem non stetit) de eo autem, qui in forib. adeò, propè in media Græcia crescit, prædone Grecorũ, aliud aliquid dicat: demiror, eúmque metuo, quisquis ille sit, cũ ipse Philippum non metuat. Est

IIII. Societas Regis Persarum expetenda propter pecuniam.

A ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην. οὐ μὴν, ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει, καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω· μὴ ἀμύνεσθε, ἅπαντα πρόεσθε. εἰ δὲ μηδενὶ τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον δὲ προείσομεν ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθα ἐχθρῷ· τί ἀναδυόμεθα, ἢ τί μέλλομεν, ἢ πότε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ δί' ἀνάγκη τις ᾖ; ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν· ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε. τὴν δὲ τῶν δούλων, ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι, δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη, ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων αἰσχύνη· καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδα, ἥν τινα ἂν εἴποι τις. δούλῳ δὲ, πληγαὶ, καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμὸς ἃ μήτε γένοιτο, οὔτε λέγειν ἄξιον. τὸ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ τοιαῦτα ὀκνηρῶς διακεῖσθε, ἃ δεῖ τοῖς σώμασι, καὶ ταῖς οὐσίαις λειτουργῆσαι ἕκαστον· ἐστὶ μὲν οὐκ ὀρθῶς ἔχον, οὐ δὲ πολλοῦ δεῖ. οὐ μὴν, ἀλλ' ἔχει γέ τινα πρόφασιν ὅμως. τὸ δὲ μὴ δ' ὅσα ἀκοῦσαι δεῖ, μὴ δ' ὅσα βουλεύσασθαι προσήκει, μὴ δὲ ταῦτ' ἐθέλειν ἀκούειν· τοῦτ' ἤδη B πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. ὑμεῖς τοίνυν οὔτ' ἀκούειν πρὶν ἂν, ὥσπερ νῦν, αὐτὰ παρῇ τὰ πράγματα· οὔτε βουλεύεσθαι περὶ οὐδενὸς εἰώθατε ἐφ' ἡσυχίας. ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρασκευάζηται ἐφ' ὑμᾶς, ἀμελήσαντες τοῦ ποιεῖν τοῦτο, καὶ ἀντιπαρασκευάζεσθαι, ῥαθυμεῖτε· καὶ ἐάν τι λέγῃ τις, ἐκβάλλετε. ἐπειδὰν δὲ ἀπολωλὸς, ἢ πολιορκούμενόν τι πύθησθε· τηνικαῦτ' ἀκροᾶσθε καὶ παρασκευάζεσθε. ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν, καὶ βεβουλεῦσθαι τότε καιρὸς, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθελήσατε. πράττειν δὲ καὶ χρῆσθαι τοῖς παρεσκευασμένοις, νῦν ἡνίκ' ἀκούετε. τοιγαροῦν ἐκ τῶν τοιούτων ἐθῶν, μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ὑμεῖς τοὐναντίον τοῖς ἄλλοις ποιεῖτε. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι· ὑμεῖς δὲ, μετὰ τὰ πράγματα. ὃ δὴ λοιπόν ἐστι, καὶ πάλαι μὲν ἔδει, διαφέρει δὲ οὐδὲ νῦν, τοῦτ' ἐρῶ. οὐδενὸς τῶν πάντων οὕτως ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πράγματα. συμβέβηκε δ' εὐτυχήματα ἀπὸ ταὐτομάτου· οἷς, ἂν χρησώμεθα ὀρθῶς ἴσως ἂν γένοιτο τὰ δέοντα. πρῶτον μὲν γὰρ, οἷς βασιλεὺς πιστεύει, καὶ εὐεργέτας ὑπείληφεν αὑτοῦ, οὗτοι μισοῦσι, C καὶ πολεμοῦσι φιλίππῳ. ἔπειθ' ὁ πράττων, καὶ συνειδὼς πάνθ' ὅσα φίλιππος κατὰ βασιλέως παρασκευάζεται· οὗτος ἀνάρπαστος γέγονε· καὶ πάσας τὰς πράξεις βασιλεὺς, οὐχ ἡμῶν κατηγορούντων ἀκούσεται (οὓς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἂν ἡγήσαιτο τοῦ ἰδίου λέγειν) ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐτοῦ, καὶ διοικοῦντος· ὥστ' εἶναι πιστὰς τὰς κατηγορίας, καὶ λοιπὸν λόγον εἶναι τοῖς παρ' ὑμῶν πρέσβεσιν, ὃν βασιλεὺς ἥδιστα ἂν ἀκούσαιτο· ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδικοῦντα, κοινῇ τιμωρήσασθαι δεῖ· καὶ ὅτι πολὺ τῷ βασιλεῖ φοβερώτερος ἐσθ' ὁ φίλιππος ἂν προτέροις ἡμῖν ἐπιθῆται. εἰ γὰρ ἐγκαταλειπόμενοί τι πεισόμεθα ἡμεῖς, ἀδεῶς ἐπ' ἐκεῖνον ἤδη πορεύσεται. ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρεσβείαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέξεται· καὶ τὴν ἀβελτερίαν ἀποθέσθαι, δι' ἣν πολλάκις ἠλαττώθητε· ὅτι δὴ βάρβαρος καὶ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρὸς, καὶ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα. ἐγὼ γὰρ, ὅταν ἴδω τινὰ, τὸν μὲν, ἐν σούσοις καὶ ἐν ἐκβατάνοις δεδιότα, καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα· ὃς καὶ πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς πόλεως πράγματα· καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐδέχεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπεψηφίσασθε· οὐ τἀκείνου αἴτια) ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ ταῖς θύραις ἐγγὺς οὑτοσὶ, ἐν μέσῃ τῇ ἑλλάδι αὐξανομένου λῃστοῦ τῶν ἑλλήνων, ἄλλο τι λέγοντα. θαυμάζω καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅς τις ἂν ᾖ ποτ' ἔγωγ', ἐπειδὴ οὐχ οὗτος φίλιππον. ἔστι

τοίνυν

A τοίνυν τι πρᾶγμα καὶ ἄλλο, ὃ λυμαίνεται τὴν πόλιν ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου, καὶ λόγων οὐ προσηκόντων διαβεβλημένον. εἶτα τοῖς μηδὲν τῶν δικαίων ἐν τῇ πόλει βουλομένοις ποιεῖν, πρόφασιν παρέχει καὶ πάντων, ὅσα ἐκλείπει, δέον παρά του γίγνεσθαι, ἐπὶ τοῦτ' εὑρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. περὶ οὗ πάνυ μὲν φοβοῦμαι λέγειν· οὐ μὴν, ἀλλ' ἐρῶ. οἶμαι γὰρ ἕξειν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαια, ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως, εἰπεῖν πρὸς τοὺς εὐπόρους· καὶ ὑπὲρ τῶν κεκτημένων τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς ἐπιδεεῖς· εἰ ἀνέλοιμεν ἐκ μέσου τὰς βλασφημίας, ἃς ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ποιοῦνταί τινες, οὐχὶ δικαίως· καὶ τὸν φόβον, ὡς οὐ στήσεται τοῦτο ἄνευ μεγάλου τινὸς κακοῦ· οὗ οὐδὲν ἂν εἰς τὰ πράγματα μεῖζον εἰσενεγκαίμεθα· οὐδ' ὅ,τι κοινῇ μᾶλλον ἂν ὅλην ἐπιρρώσειε τὴν πόλιν. οὑτωσὶ δὲ σκοπεῖτε. ἐρῶ δὲ, ὑπὲρ τῶν ἐν χρείᾳ δοκούντων εἶναι πρότερον. ἦν ποτ' οὐ πάλαι παρ' ἡμῖν, ὅτ', οὐ προσῄει τῇ πόλει τάλαντα ὑπὲρ τριάκοντα, καὶ ἑκατόν. καὶ οὐδεὶς ἔστι τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ τῶν εἰσφέρειν· ὅς τις οὐκ ἠξίου τὰ καθήκοντα ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν. ὅτι χρήματα οὐ περιῆν· ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἔπλεον· καὶ χρήματα ἐγίγνετο· καὶ πάντα ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, καλῶς ποιοῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ κοινά· καὶ B τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν ταλάντων, προσέρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων· ἀλλὰ καὶ προσλαμβανόντων. οἱ γὰρ εὔποροι πάντες, ἔρχονται μεθέξοντες τούτου· καὶ καλῶς ποιοῦσι. τί οὖν παθόντες, τοῦτο ὀνειδίζομεν ἀλλήλοις; καὶ προφάσει χρώμεθα τοῦ μηδὲν τῶν δεόντων ποιεῖν; πλὴν εἰ τῆς τύχης βοηθείᾳ γεγονυίᾳ, τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν. οἷς οὔτ' ἂν αἰτιασαίμην ἔγωγε, οὔτ' ἄλλον ἀξιῶ. οὐδὲ γὰρ ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὁρῶ τὸν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους οὕτω διακείμενον· οὐδ' οὕτως ἀγνώμονα, οὐδ' ἄτοπον τῶν ὄντων οὐδένα· ὥστε, εἰ μὴ ποιήσουσιν ἅπαντες, ὅσ' ἂν αὐτὸς, οὐ φάσκοντα ποιήσειν οὐδὲν οὐδ' αὐτόν. καὶ γὰρ ἂν τοῖς τῆς κακώσεως εἴη νόμοις οὗτος τότε ἔνοχος. δεῖ γὰρ οἶμαι τοῖς γονεῦσι τὸν ὡρισμένον ἐξ ἀμφοτέρων ἔρανον, καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τοῦ νόμου δικαίως φέρειν, καὶ ἑκόντα ὑποτελεῖν. ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου τίς ἐστι γονεύς· οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι καὶ προσήκει τούτοις, οὐχ ὅπως, ὧν ἡ πόλις δίδωσιν, ἀφελέσθαι τι· ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσονται. C τοὺς μὲν τοίνυν εὐπόρους ταύτῃ χρωμένους τῇ γνώμῃ, οὐ μόνον ἡγοῦμαι τὰ δίκαια ποιεῖν ἄν, ἀλλὰ καὶ τὰ λυσιτελῆ. τὸ γὰρ τῶν ἀναγκαίων τινὰς ἀποστερεῖν, κοινῇ κακόνους ἐστὶ ποιεῖν πολλοὺς ἀνθρώπους τοῖς πράγμασι. τοῖς δ' ἐν ἐνδείᾳ, δι' ὃ δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες, καὶ κατηγοροῦσι δικαίως· τοῦτ' ἀφελεῖν ἂν συμβουλεύσαιμι. δίειμι δὲ ὥσπερ ἄρτι, τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὑπὲρ τῶν εὐπόρων οὐ κατοκνήσας εἰπεῖν τἀληθῆ. ἐμοὶ γὰρ, οὐδεὶς οὕτως ἄθλιος οὐδ' ὠμὸς εἶναι δοκεῖ τὴν γνώμην (οὔκουν Ἀθηναίων γε οἶμαι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἄλλων) ὥστε λυπεῖσθαι, ταῦτα λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς ὄντας. ἀλλὰ ποῦ συμβαίνει τὸ πρᾶγμα, καὶ ποῦ δυσχεραίνεται; ὅταν τὸ ἀπὸ τῶν κοινῶν ἔθος, ἐπὶ τὰ ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τινας· καὶ μέγαν μὲν ὄντα παρ' ὑμῖν εὐθέως τὸν λέγοντα, ἀθάνατον δ' ἕνεκ' ἀσφαλείας· ἑτέραν δὲ τὴν κρύβδην ψῆφον τοῦ φανεροῦ θορύβου. ταῦτ' ἀπιστίαν, ταῦτ' ὀργὴν ἔχει. δεῖ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν εὐπόρους, εἰς μὲν τὸν βίον τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας, καὶ περὶ τούτων μὴ δεδοικότας· εἰς δὲ τοὺς κινδύνους, κοινὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας. τοὺς δὲ λοι-

&c alia res, quæ reipublicæ nocet, iniusta maledicentia, verbisque non conuenientibus adducta in inuidiam: quæ iis occasionem, qui nihil æqui agere volunt in republica suppeditat. Denique omnium quæ desunt, cum id ab aliquo fieri oporteat, in eam rē transferri culpam inuenietis. De qua omnino dicere vereor, sed dicam tamen. Puto enim me habiturum, quod ad reipublicæ vtilitatem, & pro pauperibus contra diuites dicam, & pro locupletibus contra egenos: si sublatis è medio conuitiis, quæ propter theatralem pecuniam quidam iniqui dicunt: & timore illo, non sine magno malo posse hoc consistere, omisso, audieritis: quo nihil maius ad res gerendas conferre, nihil quod totam vrbem magis corroboret, præstare possumus. Sic autem considerate, verùm priore loco de iis dicam, quos premi apparet inopia. Non ita olim vectigalia nostræ ciuitatis centum & triginta talenta non superabant: & nemo ex ijs erat qui triremi præesse, aut conferre tributum poterat, qui non sua sponte sibi faciendum officium putaret, quòd pecuniæ copia non erat. Nam & triremes instructæ ibant, & pecunia in promptu erat, & omni officio fungebamur. Post hæc Fortunæ benignitas auxit rempublicam, vt talenta pro centum illis quadringenta redeant, sine vllo diuitum detrimento, sed cum eorũ emolumento potius. Diuites enim omnes veniunt in partem eorum: & rectè faciunt. Qui fit igitur, vt id aliis alij exprobremus? & per eam speciem, facere quæ decent, recusemus? nisi forte auxilium pauperibus à Fortuna oblatum inuidemus: quos nec ipse reprehendo, nec censeo reprehendendos. Neque enim in priuatis familiis adolescentem erga seniores ita affectũ esse video, neque adeò væcordem aut ineptum quenquam omniũ, vt, nisi omnes ea agant quæ ipse agit, se quoque neget acturum esse quicquam. Is enim tum legibus malæ tractationis teneretur. Decere enim censeo, constitutam ab vtraq; stipem, & à natura & à lege, iustè reddi, & vltrò pendi. Sicut igitur vniuscuiusque nostrûm parens est aliquis: sic vniuersæ ciuitatis communes parentes, ciues vniuersi sūt existimandi: atque, adeò non eripiendum eis quicquam est, quod respublica largitur: vt, si horum nihil fieret, eis aliunde prospiciendum esset, ne qua re egerent. Quòd si locupletes in hac sententia sint: eos non modò æqua facturos puto, sed vtilia quoque. Nam rebus necessariis publicè fraudare aliquos, id efficere est, vt reipubl. multi malè velint. Inopibus autem suaserim, vt quæ res locupletibus oneri est, & de qua haud iniuria querũtur, eam remouerēt. Progrediar autem eodem modo quo dudum, & pro diuitum defensione vera dicere non dubitabo. Mihi enim nemo ita inhumanus, aut crudeli animo esse videtur, nedũ Atheniensiũ, sed nec cæterorum: vt pauperes & rerum necessariarum egenos, capere ista cũ videt, ægrè ferat. Sed vbi colliditur res? in quo est difficultas? cum institutũ illud à publico ad priuatum transferre vident quosdam, & magnũ esse statim apud vos eius sententiæ autorem, & (quod ad securitatem quidem attinet) immortalem: atq; aliud esse occultum suffragium à manifesto plausu. hæc diffidentiam, hæc iracundiam mouent. Est enim, Athenienses, ex æquo & bono colenda reipub. societas: ita vti diuites vitam fortunásq; suas in tuto collocatas esse putent, deq; iis nō solicitentur: in periculis autem, vt pro patriæ salute opes suas in cōmune cōferāt. Reliqui, vt cō-

V. Discordia pauperum & locupletum tollenda è medio.

munia pro communibus habeant, iisque pro portione fruantur: priuata verò, pro propriis possessoris. Sic & parua vrbs magna fit, & magna conseruatur. Quæ igitur ab vtrisque præstanda esse videantur, hæc ferè sunt. Quo autem pacto ritè fieri queant, distinctius est explicandum. Sunt horum negotiorũ & perturbationis, multæ iam olim collectæ causæ: quas, si vobis audire cordi est, narrabo. Emoti estis, Athenienses, ex eo fundamento, in quo vos maiores vestri collocarũt: ac præesse Græcis, & legionib. instructis, omnes affectos iniuriis adiuuare, superuacanei & inanis esse sumptus, persuasũ vobis ab iis est, quorum istę sunt in republica actiones. ocium autem agere, & nusquam officio fũgi, sed singulatim omnia proiicere, & sinere, vt alij ea intercipiant, admirabilem felicitatem, & rem nullo cum periculo esse coniunctam putatis. Quæ dum fiũt, alius occupauit eum locum, quẽ vos tenere oportebat: is felix & magnus, & multorum dominus euasit: idque meritò. Rem enim magnam & honorificam, & splẽdidam, de qua omni tempore maximæ vrbes inter se cõtenderũt: postquam & Lacedæmonij cladem accepérũt: & Thebani Phocensi bello occupati sunt: & vos negligitis: desertam suscepit. Proinde formido ad alios, multitudo sociorum & magnitudo potẽtiæ ad eũ deuẽnit: tantísque & talibus rebus Græci iam circunuenti sunt vniuersi: vt etiam quid consuli debeat, non sit in promptu. Quanquam autem Athenienses, hę res, vt ego iudico, omnibus sunt formidolosæ: nulli tamen omnium in maiore sunt periculo quàm vos: non eò tantùm, quòd vobis Philippus potissimum insidiatur: sed ob illud etiam quòd omnium estis ignauissimi. Quòd si rerũ venalium copiam & annonæ in foro vbertatem intuentes, iis deliniti estis, tanquam extra omne periculũ sit respublica: neque conuenienter, neq; rectè rem iudicatis. Forum enim & celebritas vel malè vel bene instructa, ex his rebus æstimari queat. Vrbs autẽ, quam perpetuò Gręcis imperare velle, ac vel solam aduersaturam, & libertatis omniũ defensionem suscepturam censeas: non, ita me Deus amet, è rerum venalium copia & vilitate æstimanda est: sed illud videndum, an sociorum beneuolentia freta sit? an armis valeat? hæc in vrbe consideranda sunt. Quæ malè se apud vos: & nõ bellè vniuersa habent. idq; ea ratione intelligetis, si cogitabitis, quando perturbatissimus fuerit Græcię status? nullum certè tempus hóc fuisse perturbatius, quisquam dicet. Omni enim superiori ætate, in duas has factiones diuisi fuerunt Græci. Lacedæmonios & vos: cæteri autem Græci, partim nobis, partim illis obediebant, Regi verò Persarũ per se quidem æquè apud omnes nulla erat fides: sed bello victis sibi adiungendis, tantisper fidem inueniebat, dum horum opes alteris ęquasset. Pòst, iis quos conseruarat, non minus erat inuisus, quàm veteribus inimicis. Nunc verò Rex Persarum omnibus Græcis est coniunctus: nobiscum autem minimè omnium: nisi nunc ex parte correxerimus. Deinde patrocinia multa sunt, & vndelibet conciliantur. etsi autẽ principatum omnes sibi vendicant, desciscunt tamen quidam, & inuident, & diffidunt inter se, secus quàm oportebat: diuulsique sunt singuli, Argiui, Thebani, Corinthij, Lacedæmonij, Arcades, nos. sed tamẽ, cũ in tot partes & tot principatus res Græcorũ sint diremptæ: si verum liberè dicendum est: apud horũ neminem Curias & præto-

Reprehensio corrupti status, per quem Philippus creuerit, opibus Atheniensiũ imminutis.

A πεις, τὰ μὲν κοινὰ, κοινὰ νομίζοντας, καὶ μετέχοντας τὸ μέρος· τὰ δὲ ἑκάστου, ἴδια τῶν κεκτημένων. οὕτω καὶ μικρὰ πόλις, μεγάλη γίγνεται· καὶ μεγάλη σώζεται. ὡς μὲν οὖν εἴποι τις ἄν, ἃ παρ' ἑκατέρων εἶναι δεῖ, ταῦτ' ἴσως ἐστίν. ὡς δὲ γένοιτ' ἂν ἐννόμως, διορθώσασθαι δεῖ. τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων, καὶ τῆς ταραχῆς, πολλὰ πόῤῥωθέν ἐστι τὰ αἴτια· ἃ εἰ βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ἐστὶν, ἐθέλω λέγειν. ἐξέστητε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῆς ὑποθέσεως, ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον· καὶ τὸ μὲν προΐστασθαι τῶν ἑλλήνων καὶ δύναμιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας, πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν, περίεργον ἐπείσθητε εἶναι, καὶ μάταιον ἀνάλωμα, ὑπὸ τῶν ταῦτα πολιτευομένων. τὸ δ' ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν, καὶ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν· ἀλλὰ προϊεμένοις καθ' ἓν ἕκαστον, πάντα ἑτέρους ἐᾶσαι λαβεῖν· θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν, καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχειν οἴεσθε. ἐκ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν, ἐφ' ἧς ὑμῖν τετάχθαι προσῆκεν, ἕτερος, οὗτος εὐδαίμων. καὶ μέγας, καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν, εἰκότως. πρᾶγμα γὰρ ἔντιμον, καὶ μέγα, καὶ λαμπρὸν, καὶ περὶ οὗ πάντα τὸν χρόνον αἱ μέγισται τῶν πόλεων πρὸς αὑτὰς διεφέροντο· λακεδαιμονίων μὲν ἠτυχηκότων· θηβαίων δὲ ἀσχόλων, διὰ τὸν φωκικὸν πόλεμον, γενομένων· ἡμῶν δὲ ἀμελούντων· B ἔρημον ἀνείλετο. τοιγάρτοι, τὸ μὲν φοβεῖσθαι, τοῖς ἄλλοις· τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς, καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχειν, ἐκείνῳ περιγέγονε. καὶ τοσαῦτα πράγματα, καὶ τοιαῦτα ἤδη περιέστηκε τοὺς ἕλληνας ἅπαντας, ὥστε μηδ' ὅ,τι χρὴ συμβουλεύειν εὔπορον εἶναι. ὄντων δὲ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσιν, ὡς ἐγὼ κρίνω, φοβερῶν· οὐδένες ἐν μείζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶν· οὐ μόνον τῷ μάλιστα ὑμῖν ἐπιβουλεύειν φίλιππον· ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων ἀργότατα αὐτοὶ διακεῖσθαι. εἰ τοίνυν τὸ τῶν ὠνίων πλῆθος ὁρῶντες, καὶ τὴν εὐετηρίαν τὴν κατὰ τὴν ἀγορὰν, τούτοις κεκήλησθε, ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης· οὔτε προσηκόντως, οὔτ' ὀρθῶς τὸ πρᾶγμα κρίνετε. ἀγορὰν μὲν γὰρ ἄν τις καὶ πανήγυριν, ἐκ τούτων, ἢ φαύλως, ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι κρίνοι. πόλιν δ' ἣν ὑπείληφεν, ὃς ἂν τῶν ἑλλήνων ἄρχειν ἀεὶ βούληται, μόνην ἂν ἐναντιωθῆναι, καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας προστῆναι· οὐ μὰ δί' ἐκ τῶν ὠνίων, εἰ καλῶς ἔχει, δοκιμάζειν δεῖ· ἀλλ' εἰ συμμάχων εὐνοίᾳ πιστεύει, καὶ τοῖς ὅπλοις ἰσχύει, ταῦθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως δεῖ σκοπεῖν, ἃ φαύλως ὑμῖν, καὶ οὐ καλῶς C ἅπαντ' ἔχει. γνοίητε δ' ἂν, εἰ σκέψαισθε ἐκεῖνο, ὁπότε μάλιστα ἐν ταραχῇ τὰ τῶν ἑλλήνων γέγονε πράγματα; οὐδένα γὰρ χρόνον ἄλλον, ἢ τὸν νυνὶ παρόντα, οὐδ' ἂν εἷς εἴποι. τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντα, εἰς δύο ταῦτα διῄρητο, τὰ τῶν ἑλλήνων, λακεδαιμονίους, καὶ ἡμᾶς. τῶν δ' ἄλλων ἑλλήνων, οἱ μὲν ἡμῖν, οἱ δὲ, ἐκείνοις ὑπήκουον. βασιλεὺς δὲ, καθ' αὑτὸν μὲν ἅπασιν ὁμοίως ἄπιστος ἦν· τοὺς δὲ κρατουμένους τῷ πολέμῳ προσλαμβάνων, ἄχρις οὗ τοῖς ἑτέροις ἐξίσου ποιήσαι, διεπιστεύετο. ἔπειτ' οὐχ ἧττον αὐτὸν ἐμίσουν οὓς σώσειε, τῶν ὑπαρχόντων ἐχθρῶν ἐξ ἀρχῆς. νυνὶ δὲ, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἅπασι τοῖς ἕλλησιν οἰκείως ἔχει· καὶ πάντων ἥκιστα ἡμῖν, ἄν τι μὴ νῦν ἐπανορθωσώμεθα. ἔπειτα προστασίαι πολλαὶ, καὶ πανταχόθεν γίγνονται· καὶ τοῦ πρωτεύειν μὲν ἀντιποιοῦνται ἅπαντες· ἀφεστᾶσι δ' ἔνιοι, καὶ φθονοῦσι, καὶ ἀπιστοῦσιν ἑαυτοῖς, οὐχ ὡς ἔδει· καὶ γεγόνασι καθ' αὑτοὺς ἕκαστοι, ἀργεῖοι, θηβαῖοι, κορίνθιοι, λακεδαιμόνιοι, ἀρκάδες, ἡμεῖς. ἀλλ' ὅμως εἰς τοσαῦτα μέρη, καὶ τοσαύτας δυναστείας διῃρημένων τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων (εἰ δεῖ τἀληθῆ μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν) τὰ παρ' οὐδενὶ τούτων ἀρχεῖα καὶ βουλευ-

A βελτίερα, ἐρημότερα ἂν τις ἴδοι τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἢ τὰ παρ' ὑμῖν, εἰκότως. οὔτε γὰρ φιλῶν, οὔτε πιστεύων, οὔτε φοβούμενος οὐδεὶς ὑμῖν διαλέγεται. αἴτιον δὲ τούτων. οὐχ ἕν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι (ῥάδιον γὰρ ἂν ἦν ἡμῖν μεταθεῖναι) ἀλλὰ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἐκ παντὸς ἡμαρτημένα τοῦ χρόνου. ὧν τὸ καθ' ἕκαστον ἐάσας, ἐν εἰς ὃ πάντα γε συντείνει, λέξω. δεηθεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τἀληθῆ μετὰ παρρησίας, μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι. *ἐκπέπραται τὰ συμφέροντα ἐφ' ἑκάστου τοῦ καιροῦ· καὶ μετειλήφατε ὑμεῖς μὲν τῆς σχολῆς καὶ τῆς ἡσυχίαν* ὑφ' ὧν κεκηλημένοι, τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ πικρῶς ἔχετε· ἕτεροι δὲ τὰς τιμὰς ἔχουσι. καὶ τὰ μὲν περὶ τἄλλα, οὐκ ἄξιον ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν πρὸς φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει, ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν, οὐδὲ γράφειν πόλεμον, παραθεὶς εὐθέως ἑξῆς· τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν· καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην, ὡς χαλεπόν· καὶ διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται· καὶ ἄλλους λόγους, ὡς* οἷόν τε, ἀληθεστάτους λέγουσιν. ἀλλὰ δεῖ δήπου, τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν, οὐχ ὑμᾶς πείθειν, οἵ γε πεπεισμένοι κάθησθε· ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα. ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ· τά γε ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει. νομίζειν B δὲ δεῖ χαλεπὰ οὐχ ὅσα ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν· ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν ταῦτα μὴ ἐθέλωμεν ποιεῖν. καὶ τὸ διαρπασθήσεσθαι τὰ χρήματα, τῷ φυλακὴν εὑρεῖν δι' ἧς σωθήσεται, κωλύειν· οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος* ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγε, ἀγανακτῶ καὶ αὐτὸ τοῦτο, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται· ἃ καὶ φυλάττειν, καὶ κολάζειν τοὺς ἁρπάζοντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι· τὴν δὲ ἑλλάδα ἅπασαν ἐφεξῆς οὑτωσὶ φίλιππος ἁρπάζων, οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτα ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων. τί ποτ' οὖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸν μὲν οὕτω φανερῶς ἀδικοῦντα, καὶ πόλεις καταλαμβάνοντα, οὐδεὶς πώποτε τούτων εἶπεν ὡς ἀδικεῖ, καὶ πόλεμον ποιεῖ· τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν, μηδὲ προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας· τούτους πόλεμον ποιεῖν φασίν; ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου συμβησομένων δυσχερῶν (ἀνάγκη γὰρ, ἀνάγκη, πολλὰ λυπηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίγνεσθαι) τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα λέγειν εἰθισμένοις, ἅπαντες ἀναθεῖναι βούλονται. ἡγοῦνται γὰρ, ἐὰν μὲν ὑμεῖς ὁμοθυμαδὸν, ἐκ μιᾶς C γνώμης, φίλιππον ἀμύνησθε· κἀκείνου κρατήσειν ὑμᾶς, καὶ αὐτοῖς οὐκ ἔσεσθαι μισθαρνεῖν. ἂν δὲ ἀπὸ τῶν πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τινας, πρὸς τὸ κρίνειν τράπησθε· αὐτοὶ μὲν τούτων κατηγοροῦντές τις ἀμφότερα ἕξειν· καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμήσειν, καὶ παρ' ἐκείνου χρήματα λήψεσθαι· ὑμᾶς δὲ ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ τούτων δίκην λαβεῖν. παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκότων λήψεσθαι. αἱ μὲν οὖν ἐλπίδες αἱ τούτων, αὗται· καὶ τὸ κατασκεύασμα τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλονταί τινες πόλεμον ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ εὖ οἶδα καὶ ἀκριβῶς, ὅτι οὐ γράψαντος ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον ποιῆσαι· καὶ ἄλλα πολλὰ φίλιππος ἔχει τῶν τῆς πόλεως· καὶ νῦν εἰς καρδίαν πέπομφε τὴν βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι πολεμεῖν ἡμῖν ἐκεῖνον· ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι. ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶνται, τί τῷ ἀδικοῦντι προσήκει; ἀλλ' ἐπειδὰν ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἴῃ, τί φήσομεν τότε; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδὲ ὠρείταις, τῶν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ· οὐδὲ φεραίοις πρότερον, πρὶν ἢ πρὸς τὰ τείχη προσβαλεῖν· οὐδὲ ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἂν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρὼν ἔχων* ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας, πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γε οὐδὲν ἔνι. καὶ μὴν, οὐδὲ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν, καί τισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐσθ' ὁ κίνδυνος. οὐ γὰρ

ria magis deserta videas à Græcorũ negotiis, quàm nostratia: meritò. neque enim siue amet, siue confidat, siue metuat, quisquam vos appellat. Causa verò harum rerum est non vna, Athenienses, (nam alioqui facilè mutaremus) sed multa & varia commissa ab omni æuo delicta sunt: quorum singulis omissis, vnum quò omnia tendunt, dicam: precatus à vobis, si vera liberè dixero, ne mihi succenseatis. Quęcunque fuerunt rei gerendæ occasiones, à proditoribus venditæ sunt, atque ocij sanè vos & tranquillitatis participes fuistis: quibus deliniti, dum iis qui vos lædunt, non grauiter irascimini, alij honores abstulerunt. Ac quæ ad cætera quidem attinent, ea non est exquirere nunc operæprecium: sed vbi aliqua Philippi mentio inciderit, statim quidã surgẽs dicit: Non esse nugandum, nec decernendum bellum: atque ordine collationem instituit: In pace viuere quàm præclarum?&, Magnum alere exercitũ, quàm difficilè?&, Quidam diripere volunt ærariũ: aliásque fabulas narrant, *vt opinantur, verissimas. Verùm, pacem, vt seruetis, non vobis certè est persuadendum, quibus persuasum est: sed illi, qui rei militari vacat. Cui persuasum si fuerit: in vobis sanè mora nulla erit. Molesta autem existimanda sũt, non quæ tuendæ salutis causa insumpserimus: sed ea quæ perferemus, nisi hæc facere voluerimus: ac direptio ærarij, inuenta custodia qua conseruetur, prohibenda est, non desertione vtilitatis. Quãquam idipsum iniquo animo fero, si vestrûm quibusdam pecuniæ direptio est molesta: quam vobis & custodire, & peculatores punire licet: Philippus aũt Gręciam vniuersam ordine sic diripiens, eámque cum vestro periculo diripiens, non est molestus. Quî fit igitur, Athenienses, vt eum qui tam apertè iniurias facit, & vrbes occupat: nemo vnquam iniustè facere, aut mouere bellum dixerit: qui verò non cõcedenda, neque negligẽda hæc esse suadent, eos bellum facere dicant? Quod causam secuturarum è bello difficultatum (necesse enim, necesse est multas oriri è bello molestias) in eos, qui vestra causa optima dicere solent, vniuersi conferre volunt. Cẽsent enim si vos concorditer vnóque animo Philippum vlciscamini: & illum superatum iri à vobis & se, à quo mercedem accipiant non habituros. Sin à primis tumultibus irati aliquibus, ad exercenda iudicia conuertamini: tum se iis accusandis vtrumque consecuturos, & laudationẽ à vobis & largitionem ab illo: tum vos ob ea propter quæ ipsi mulctandi essent, pœnas de vestris defensoribus sumpturos. Ac spes quidem istorum hæ sunt. Hinc illud est, vt dicant, velle aliquos bellum facere. Ego verò exploratum habeo, cùm Atheniensium nemo bellũ decreuisset, tũ alia multa quæ nostræ vrbis sunt, tenere Philippum, tum nunc auxilia misisse Cardiã. Quòd si nos dissimulare volumus, eum bellum gerere nobiscum: mortaliũ omnium stolidissimus esset, si id coargueret. Nam si violati negãt, quid est violanti faciendum? Sed vbi nos ipsos inuaserit: quid tum dicemus? Ille quidem se bellum gerere negabit: sicut nec Oritis dixit, militibus in eorum agro versantib. nec Phæreis, priusquã in mœnia faceret impetum: nec Olynthiis ab initio, donec in ipsorũ agro cum exercitu adesset: num tũ quoq; dicemus, eos qui vim propulsare iubent, concitare bellũ? Proĩde illud restat vt seruiamus. neque enim quicquam est tertium. Neque verò nos in iisdem, quibus alij discriminibus versamur. Non enim

Proditores perstringuntur.

Occupatio, Philippũ reipsa bellum inducere: & exaggeratio periculi.

subigere nostram vrbem vult Philippus: non, sed funditus euertere. Satis enim intelligit, seruire vos neque velle: neque si velitis, posse. nam imperare consueuistis. Negotia verò ei facessere, si detur occasio, posse, plura quàm cæteros homines omnes. Quapropter vobis nõ parcet, si in potestatem suam redegerit. Tanquam igitur de aris & focis decertandum sit, sic statuendum vobis est: & qui se illi apertè vendiderunt, odio prosequendi, & in cruciatum abripiendi. Non enim possunt, non possunt externi hostes superari, antequam domesticos hostes punieritis. Alioqui nequit fieri, dum in hos tanquam scopulos impingitis, quin sitis illis posteriores. Vndenam enim putatis, cum nunc in vos esse contumeliosum? Nam quid faciat, si hoc non facit, equidem non video: qui cùm alios benefaciendo, si nihil aliud, seducat, vobis iam minatur? velut i, Thessalos multis beneficiis pellexit in hanc seruitutem: neque dicendo quisquam consequi possit, quàm multis rebus infelices Olynthios, data prius Potidæa, multisque aliis, deceperit. Thebanos nunc pellicit, Bœotia eis tradita, posteaquam eos bello magno & difficili liberauit. Proinde hi omnes emolumẽto aliquo percepto, partim iam ea perpessi sunt quæ omnes sciũt: partim quicquid tandẽ casus tulerit, ferẽt. Vobis autẽ erepta quæ sint, taceo: sed in ipsa pacificatione quantis fraudati estis? quantis spoliati? nõnne Phocensibus? nõnne Pylis? nõnne in Tracia, Dorisco, Serrio, Cersoblepte ipso? nõnne Cardiam nunc habet, & confitetur? Cur igitur eo modo cum illis, & alia ratione vobiscum agit? quod in sola nostra republca inter omnes, impunitas agendæ hostium causæ datur: & siquis pecuniam acceperit, tutò apud vos dicendi potestatem habet, etsi vestris opibus spoliati sitis. Non tutum Olynthi fuisset, causam Philippi agere, nisi beneficij partem aliquam multitudo Olynthiorum è Potidææ fructibus percepisset. Non licuisset in Thessalia causam Philippi agere, nisi ad multitudinem Thessalorum, eiectis à Philippo tyrannis, & Pylæa restituta, beneficij pars peruenisset. Non fuisset Thebis tutum ante redditam Bœotiam, & Phocenses deletos. Sed Athenis, cum non modò Amphipolim & Cardianorum regionem Philippus eripuerit: sed & Eubœam contra nos tanquam arcem munierit: & nunc ad Byzantium accedat: tutum est defendere Philippum. Itaque istorum aliqui è mendicis repente facti sunt diuites: ex ignobilibus & obscuris, clari atque illustres: vos contrà, è claris obscuri, è locupletibus egentes. Vrbis enim opes ego esse existimo, socios, fidẽ, beneuolẽtiam: quorum vos omnium estis inopes. Quæ quia negligitis, & ad istum modum res ferri sinitis: vt ille beatus & magnus & formidolosus est omnibus Græcis & Barbaris: ita vos deserti & humiles: prosperitate fori & annonæ splendidi: rerum earum quæ requiruntur instructione ridiculi. Non autem eo modo quosdam oratorum & vobis & sibimetipsis consulere video. Vos enim quiescere iubent, tametsi vos aliquis violarit: quum ipsi apud vos quiescere non possint, nemine eos violante. Quod si quis sine conuicio roget, Dic mihi, quamobrem, cum exploratum habeas Aristodeme (nemo enim talia ignorat) vt priuatorum hominum vitam esse tutam & ociosam, & extra periculum positam: sic eorum, qui versantur in republic. criminosam, & lubricam, & quotidianorum certami-

Proditores quibus fretus Philippus insultet Atheniensibus è medio tollendos.

In Aristodemũ, hominem inquietum, quietis suasorem.

A ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν πόλιν βούλεται Φίλιππος ἡμῶν, οὔ· ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτε ἐθελήσετε, οὔτ' ἂν ἐθέλητε* ἐπιστήσεσθε. ἄρχειν γὰρ εἰώθατε. πράγματα δὲ παρέχειν αὐτῷ, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦτα ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται. ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος ὑμῖν οὕτω προσήκει γινώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς ἐκείνῳ φανερῶς, μισεῖν, καὶ ἀποτυμπανίσαι. οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητε ἐχθρούς· ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις, ὥσπερ προβόλοις προσπταίοντας, ὑστερίζειν ἐκείνων. ἐπεί, πόθεν οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν εἰς ὑμᾶς; οὐδὲν γὰρ ἔμοιγε ἄλλο δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντα, εἰ μηδὲν ἄλλο, ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δὲ ἀπειλεῖν ἤδη. οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς, ὑπηγάγετο εἰς τὴν νῦν παροῦσαν δουλείαν. οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτο οὐδεὶς, ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους, πρότερον δοὺς Ποτίδαιαν, ἐξηπάτησε, καὶ πολλὰ ἕτερα. Θηβαίους τανῦν ὑπάγεται, τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς, καὶ ἀπαλλάξας B πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ. ὥστε καρπωσάμενοί τινα ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν· οἱ μὲν, ἤδη πεπόνθασιν, ἃ δὴ πάντες ἴσασιν· οἱ δ' ὅ,τι ἄν ποτε συμβῇ, πείσονται. ὑμεῖς δὲ ὧν μὲν ἀπεστέρησθε, σιωπῶ. ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσα ἐξηπάτησθε; πόσων ἀπεστέρησθε; οὐχὶ Φωκέας; οὐ Πύλας; οὐχὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης; Δορίσκον; Σέῤῥιον; τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν Καρδίαν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος τοῖς ἄλλοις καὶ ὑμῖν, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον προσφέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ, ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται. καὶ λαβόντα χρήματα αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἦτε, οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ συνευπεπονθότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτίδαιαν καρποῦσθαι. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ Φιλίππου μὴ συνευπεπονθότος τοῦ πλήθους τῶν Θετταλῶν, τῷ τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς, καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι. οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλὲς, πρὶν ἢ τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε, καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' Ἀθήνησιν, οὐ μόνον Ἀμφίπολιν, καὶ τὴν Καρδιανῶν χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου· C ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ἡμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν· καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον παριόντος· ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. καὶ γάρ τοι, τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι, ταχὺ πλούσιοι γεγόνασι· καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων, ἔνδοξοι καὶ γνώριμοι· ὑμεῖς δὲ, τοὐναντίον, ἐκ μὲν ἐνδόξων, ἄδοξοι· ἐκ δ' εὐπόρων, ἄποροι. πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι, συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων ἐστὲ ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ, τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν, καὶ ἐᾶν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ πράγματα φέρεσθαι, ὁ μὲν, εὐδαίμων καὶ μέγας, καὶ φοβερὸς πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐστίν. ὑμεῖς δ' ἔρημοι, καὶ ταπεινοί. τῇ μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρίᾳ, λαμπροί· τῇ δ' ὧν προσήκει παρασκευῇ, καταγέλαστοι. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί τε ὑμῶν, καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους. ὑμᾶς μὲν γὰρ, ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἂν τις ὑμᾶς ἀδικῇ· αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν, οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. καίτοι, λοιδορίας χωρὶς εἴ τις ἔροιτο· εἰπέ μοι, τί δὴ γινώσκων ἀκριβῶς* Ἀριστόδημε (οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ) τὸν μὲν τῶν ἰδιωτῶν βίον, ἀσφαλῆ, καὶ ἀπράγμονα, καὶ ἀκίνδυνον ὄντα· τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων, φιλαίτιον, καὶ σφαλερὸν, καὶ καθ' ἑκάστην

ἡμέραν, ἀγώνων καὶ κακῶν μεστόν. οὐ τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς κινδύνοις αἱρῇ; τί ἂν εἴποις; εἰ γὰρ ὃ βέλτιστον εἰπεῖν ἂν ἔχοις, τοῦτό σοι συγχωρήσαιμεν ἀληθὲς λέγειν, ὡς ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ δόξης πάντα ταῦτα ποιεῖς· θαυμάζω τί δήποτε σαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα ποιητέον εἶναι νομίζεις, καὶ πονητέον, καὶ κινδυνευτέον· τῇ πόλει δὲ παρέσθαι ταῦτα διὰ ῥαθυμίαν συμβουλεύεις. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις, ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινα φαίνεσθαι· τὴν πόλιν δ' ἐν τοῖς Ἕλλησι μηδενὸς ἀξίαν εἶναι. καὶ μὴν, οὐδ' ἐκεῖνό γε ὁρῶ. ὡς τῇ πόλει μὲν ἀσφαλὲς τὸ τὰ αὑτῆς πράττειν· σοὶ δὲ ἐπικίνδυνον, εἰ μηδὲν τῶν ἄλλων* πλέον περιεργάσῃ· ἀλλὰ τοὐναντίον· σοὶ μὲν ἐξ ὧν ἐργάζῃ καὶ περιεργάζῃ, τοὺς ἐσχάτους ὄντας κινδύνους· τῇ πόλει δὲ ἐκ τῆς ἡσυχίας. ἀλλὰ νὴ Δία, παππῷα, καὶ πατρῷα δόξα σοι ὑπάρχει· ἣν αἰσχρόν ἐστι ἐν σοὶ καταλῦσαι· τῇ πόλει δ' ὑπῆρξεν ἀνώνυμα, καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων; ἀλλ' οὐδὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει. σοὶ μὲν γὰρ ἦν κλέπτης ὁ πατὴρ, εἴπερ ἦν ὅμοιός σοι· τῇ πόλει δὲ ἡμῶν, * ὡς πάντες ἴσασιν οἱ Ἕλληνες δὶς ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν σεσωσμένοι. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἴσως, οὐδὲ πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύονται. πῶς γάρ ἐστιν ἴσον τούτων μέν τινας ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου παριόντας, ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν· τὴν πόλιν δ' ἣ προειστήκει τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τέως, καὶ τὸ πρωτεῖον εἶχε, νῦν ἐν ἀδοξίᾳ πάσῃ καὶ ταπεινότητι καθεστάναι; πολλὰ τοίνυν ἔχων ἔτι, καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν, παύσομαι. ἔστι γὰρ οὐ λόγων ἔνδειᾳ μοι δοκεῖ τὰ πράγματα, οὔτε νῦν, οὔτε ἄλλοτε πώποτε φαύλως ἔχειν· ἀλλ' ὅταν πάντ' ἀκούσαντες ὑμεῖς τὰ δέοντα, καὶ ὁμογνώμονες ὡς ὀρθῶς λέγεται γενόμενοι, τῶν λυμαίνεσθαι καὶ διαστρέφειν ταῦτα βουλομένων, ἐξ ἴσου κάθησθε ἀκροώμενοι· οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτούς. ἴστε γὰρ εὐθὺς ἰδόντες ἀκριβῶς, τίς μισθοῦ λέγει καὶ τίς ὑπὲρ Φιλίππου πολιτεύεται· καὶ τίς ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων· ἀλλ' ἵν' αἰτιασάμενοι τούτους, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς γέλωτα καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες, μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων ποιῆτε. ταῦτ' ἐστι τἀληθῆ μετὰ πάσης παρρησίας, ἁπλῶς, εὐνοίᾳ, τὰ βέλτιστα εἰρημένα, οὐ κολακείας, καὶ βλάβης, καὶ ἀπάτης λόγος μεστὸς ἀργύριον μὲν τῷ λέγοντι ποιήσων· τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως, τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν. ἢ οὖν παυστέον τούτων τῶν ἐθῶν· ἢ μηδένα ἄλλον αἰτιατέον, τοῦ πάντα φαύλως ἔχειν, ἢ ὑμᾶς αὐτούς.

A num & malorum plenam: nō quietam & ociosam, sed periculosā amplecteris? Quid respondeas? Nam si (quod optimū dicere posses, id te verè dicere concederemus) te honoris & gloriæ studio ista facere omnia: demiror equidem, cur tibi propter ista facienda esse omnia censeas, neque vllum vel laborem vel periculum recusandum: reipub. autem sis author, hæc per socordiam vt amittat? Neque enim illud dices, te oportere in repub. esse conspicuum: reipub. nullam esse oportere apud Græcos autoritatem. Quin nec illud video, reipub. tutum esse suum agere negotium: tibi periculosum, nisi te in aliena negotia curiosè ingesseris: Imò contrà tibi ex factis tuis & curiositate extrema impendere pericula, reipub. ex ocio. At hercule auita & patria gloria te excitat, quam tibi turpe fuerit amittere: respublica verò nullam claritatem & celebritatem accepit à maioribus? Sed ne hoc quidem ita se habet. Tibi quidem peculator fuit pater, siquidem similis fuit tibi: à repub. verò nostra, vt omnes sciūt, Græci bis è maximis periculis, maiorum nostrorum temporibus, sunt liberati. Verùm non æqualiter, neque ciuiliter sua quidam & publica administrant. Quo pacto enim æquum est, istorum quosdam è carcere progressos, semetipsos ignorare: rem publ autem, quæ aliis Græcis hactenus præfuit, & B principatum obtinuit, nunc in obscuritate omni & humilitate versari? Etsi autem habeo præterea quæ dicam multa, & de multis: desinam. neque enim penuria verborum vel nunc, vel vnquam aliàs, malus mihi rerum esse status videtur: sed cum vos audiuistis omnia quæ expediunt, & in eo consentitis, ea rectè dici: eos qui interturbare illa & peruertere student, ex æquo in hoc consessu auditis, cum non ignoretis eos. E primo enim aspectu certò scitis, qui mercede concionetur, & quis in repub. Philippo subseruiat, & quis reuera consultum rebus esse cupiat: & quis id agat, vt his reprehensis, re in risum & conuicium versa, nihil ipsi quod ad rem faciat, faciatis. Hæc vera sunt, magna cum libertate, simpliciter, ex beneuolentia, rectissimè dicta: non assentationis & detrimenti & imposturæ plena oratio: argentum allatura dicenti, reipub. negotia hostibus traditura. Aut igitur à talibus morib. est recedendum: aut deprauatio & clades rerum omnium adscribenda nemini, quàm vobis ipsis. C

Conclusio grauissima.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΤΗ βουλῇ, καὶ τῷ δήμῳ, χαίρειν.

Ἐπειδὴ πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστείλαντος, ἵν' ἐμμένωμεν τοῖς ὅρκοις, καὶ ταῖς ὁμολογίαις, οὐδεμίαν ἐποιεῖσθε ἐπιστροφὴν, ᾤμην δεῖν πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ὑπὲρ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. μὴ θαυμάσητε δὲ τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς. πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλημάτων· ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ἁπάντων δηλῶσαι καθαρῶς. πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἁρπασθέντος ἐκ τῆς χώρας τῆς ἐμῆς· οὐ τοῖς παρανομοῦσιν ἐπετιμήσατε (ὅπερ ἦν δίκαιον) ἀλλὰ τὸν ἀδικούμενον εἴρξατε δέκα μῆνας· ἃς δ' ἔφερε παρ' ἡμῶν ἐπιστολὰς, ἀνέγνωτε ἐπὶ τοῦ βήματος. ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς Βυζαντίων τριήρεις, καὶ τῶν λῃστῶν τοὺς βουλομένους· οὐδὲν ἐφροντίζετε τῶν συνθηκῶν, διαρρήδην λεγου-

LITERÆ PHILIPPI, XI. HIERONYMO VVOLfio interprete.

PHILIPPVS SENATVI POpulóque Atheniensium S. D.

QVVM sæpe legatos ea de causa miserim, vt pactis & conuentis staremus, ídque vos nihil mouerit: significandum vobis esse duxi, quibus in rebus iniuriam mihi fieri existimem. Ne verò miremini epistolæ prolixitatem. Quia enim multæ conquerēdi causæ sunt, necesse est omnes perspicuè explicari. Ac primùm, Nicia caduceatore è mea ditione abrepto, tantum abest vt sontes multaueritis, vt æquum erat: vt eum affectum iniuria decem menses in vinculis etiam habueritis: nostrásque literas, quas ferebat, pro cōcione legeritis. Deinde quum Thasij Byzantiorum triremes & piratas quoslibet susciperent: id nihil vobis curæ fuit: quanquam in fœdere perscriptum

Causa scribendi prolixiùs.

I. Nicias caduceator abreptus.